

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії та спеціальних методик

ЛОГОМАСАЖ
ОПІ 24

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Науково-педагогічні працівники 	Гаврилова Наталія Степанівна Посада: професор кафедри логопедії та спеціальних методик Науковий ступінь: кандидат психологічних наук Вчене звання: професор Е-mail викладача: havrylova@kpnu.edu.ua Профайл викладача: https://logo.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/havrylova-nataliia-stepanivna/ Контактний тел. 0632452082
Е-mail кафедри	kaflogoped@ukr.net , kaflogoped@kpnu.edu.ua
Освітньо-професійна програма	Спеціальна освіта (Логопедія)
Спеціальність	А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)
Спеціалізація	А6.01 Логопедія
Галузь знань	А Освіта
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус освітнього компонента (ОК)	Освітній компонент професійної підготовки
Сторінка курсу в MOODLE:	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=8100
Консультації	Згідно графіку консультації, що розміщено на сайті кафедри логопедії та спеціальних методик. https://logo.kpnu.edu.ua/dokumentatsiia/hrafik-konsultatsij/

ПРЕРЕКВІЗИТИ І КОРЕКВІЗИТИ КУРСУ		
Міждисциплінарні зв'язки	«Анатомія, фізіологія, патологія дітей з валеологією», «Основи невро- та психопатології», «Логопедія»	
Мова викладання	українська	
Обсяг дисципліни		
Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	4	4
Семестр вивчення	7	6,7
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	48 год.	16 год.
Лекційні заняття	20 год.	6 год.
Практичні заняття	28 год.	10 год.
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	
Самостійна та індивідуальна робота	72 год.	104 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен
Анотація курсу.	<p>Програма вибіркової навчальної дисципліни <u>“Логомасаж”</u> складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки <u>бакалавра “Спеціальна освіта (Логопедія)”</u>.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є: <u>методика проведення логопедичного масажу та принципи організації такого виду допомоги для дітей з порушеннями мовлення.</u></p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Науково-теоретичний базис логомасажу. 2) Діагностика порушень артикуляційної моторики у дітей та дорослих та методика проведення логомасажу. 	
Мета і завдання курсу	<p>Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти уміння корегувати порушення артикуляційної моторики шляхом використання логопедичного масажу.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сформувати знання про будову та функціонування м'язево-неврологічного комплексу мовленнєвого апарату; 2) вміння діагностувати порушення у розвитку артикуляційної моторики, які потребують корекції засобами логопедичного масажу; 3) вміння створювати умови та проводити логопедичний масаж в межах органів артикуляції. 	

ФОРМАТ КУРСУ	
Форми та види проведення навчальних занять	лекційні заняття, практичні заняття, індивідуальні завдання, самостійна робота, що враховує виконання студентами індивідуальних завдань.
Методи та форми контролю	<u>Методи контролю</u> : опитування на практичних заняттях, участь в дискусіях, результати аналізу відеоматеріалів, вирішення проблемних кейсів, тощо. <u>Форми контролю</u> : розробка презентацій, індивідуальних програм, індивідуальних або групових проєктів.
Необхідне технічне та програмне забезпечення, обладнання	Технічне комп'ютерне забезпечення для показу презентацій, відео матеріалів (Навчальних фільмів з результатами обстеження артикуляційної моторики та особливостями проведення логомасажу, презентації до лекцій).
Індивідуальні завдання	Вивчення наукової літератури з предмету. Розробка презентацій. Відео чи аудіо звіти за результатами виконання практичних завдань. Протоколи обстеження та їх аналіз. Розробки індивідуальних та фронтальних логопедичних занять. Спеціально сформовані комплекси прийомів логомасажу та артикуляційних вправ відповідно до місця та характеру порушення артикуляційної моторики.
Інтегральна компетентність (ІК) Загальні компетентності (ЗК) Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	ІК – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної та інклюзивної освіти загалом та логопедії зокрема і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК – 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК – 6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК – 9 Здатність до міжособистісної взаємодії. ЗК – 11 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності. СК – 3 Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності. СК – 4 Здатність планувати та організовувати освітньо- корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами. СК – 5 Здатність реалізовувати ефективні

	<p>корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовленнєвого розвитку, доцільно обирати відповідне методичне та інформаційно-комп'ютерне забезпечення освітнього процесу.</p> <p>СК – 6 Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання у контексті логопедичного супроводу.</p> <p>СК 13 Здатність будувати гармонійні стосунки з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку і з особливими освітніми потребами, їх сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.</p> <p>СК – 16 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p>
--	---

СХЕМА КУРСУ

Денна форма						
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний базис логомасажу.						
Тема 1. Логомасаж як засіб формування артикуляційної моторики.	12	2	2			8
Тема 2. Анатомо-фізіологічні основи проведення логомасажу в області органів артикуляції.	12	2	2			8
Тема 3. Неврологічний базис проведення логомасажу в області органів артикуляції.	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6			24
Змістовий модуль 2. Діагностика порушень артикуляційної моторики у дітей та дорослих та методика проведення логомасажу.						
Тема 1. Типи порушень артикуляційної моторики при яких застосовується логопедичний масаж.	12	2	2			8
Тема 2. Методи діагностики порушення артикуляційної моторики.	12	2	2			8
Тема 1. Правила та умови корекції порушень артикуляційної моторики.	12	2	2			8
Тема 2. Методика формування індивідуальних програм розвитку	12	2	4			8

артикуляційної моторики у дітей.						
Тема 3. Методика проведення логомасажу у дітей з обмежуючо-руховим типом порушення артикуляційної моторики.	12	2	4			8
Тема 4. Методика проведення логомасажу у дітей з активно-руховим типом порушення.	12	2	4			4
Тема 5. Методика проведення логомасажу у дітей з руховим-регуляційним типом порушення.	12	2	4			4
Разом за змістовим модулем 3	84	14	24			52
Разом годин	120	20	28			72
Заочна форма						
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний базис логомасажу.						
Тема 1. Логомасаж як засіб формування артикуляційної моторики.	10	2				8
Тема 2. Анатомо-фізіологічні основи проведення логомасажу в області органів артикуляції.	12		2			10
Тема 3. Неврологічний базис проведення логомасажу в області органів артикуляції.	10					10
Разом за змістовим модулем 1	32	2	2			28
Змістовий модуль 2. Діагностика порушень артикуляційної моторики у дітей та дорослих та методика проведення логомасажу.						
Тема 1. Типи порушень артикуляційної моторики при яких застосовується логопедичний масаж.	10					8
Тема 2. Методи діагностика порушення артикуляційної моторики.	14		2			12
Тема 1. Правила та умови корекції порушень артикуляційної моторики.	12		2			10
Тема 2. Методика формування індивідуальних програм розвитку артикуляційної моторики у дітей.	12		2			10
Тема 3. Методика проведення логомасажу у дітей з обмежуючо-руховим типом порушення	14					12

артикуляційної моторики.					
Тема 4. Методика проведення логомасажу у дітей з активно-руховим типом порушення.	14	4	2		12
Тема 5. Методика проведення логомасажу у дітей з руховим-регуляційним типом порушення.	12				12
Разом за змістовим модулем 3	88	2	6		76
Разом годин	120	6	10		104

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН – 3 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН – 10 Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН – 11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку.

ПРН – 12 Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу, супровід) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з особливими освітніми потребами в цілому і з порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.

ПРН – 17 Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

ПРН – 18 Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

ПРН –20 Володіти методиками раннього корекційного супроводу дітей із групи ризику виникнення порушень мовлення.

ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Необхідність дотримання обов'язкових принципів академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності в КПУ https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view та Положенням про дотримання академічної доброчесності <https://drive.google.com/file/d/1nVC6hDHeT4WxNS5c45xybMiWBEVDbGpb/view>

2. Відвідування занять здобувачами вищої освіти є обов'язковою складовою організації освітнього процесу. Про неможливість відвідування занять з поважних причин мають завчасно повідомляти викладача (-ів). Деталі за покликанням: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

3. Підтримується креативна ініціатива здобувача (-ів) вищої освіти.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Форми оцінювання	<p>Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю.</p> <p>Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача, а також індивідуального завдання (виконання та захист тематичної роботи). Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view https://drive.google.com/file/d/0B4IW4J1QFZAoLXVNNzg2bFJTRng2ZVFjdnA0dEV1YmFiQX4/view?resourcekey=0-CxWUU4B0hXDwe08FZrsfoQ</p>
-------------------------	---

Таблиця 1

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	Залікова
90-100	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F			

Перелік орієнтовних питань до підсумкового контролю	
	<ol style="list-style-type: none"> 1) Будова периферійного відділу дихального апарату. 2) Функції периферійного відділу мовленнєвого апарату. 3) Особливості мовленнєвого дихання. 4) Особливості фізіологічного дихання. 5) Назвати м'язи антагоністи, що забезпечують вдих і видих. 6) Будова периферійного відділу голосового апарату. 7) Функції голосового апарату. 8) Особливості голосу. 9) Механізми формування особливостей голосу. 10) Назвіть м'язи антагоністи, що забезпечують голос. 11) Будова периферійного відділу артикуляційного апарату. 12) Функції артикуляційного апарату. 13) Назвіть м'язи антагоністи, що забезпечують рухи нижньої щелепи. 14) Назвіть м'язи антагоністи, що забезпечують рухи губ. 15) Назвіть м'язи антагоністи, що забезпечують рухи язика. 16) Назвіть м'язи, що забезпечують рухи язичка. 17) Назвіть пари черепно-мозкових нервів, що забезпечують іннервацію артикуляційного апарату. 18) Назвіть пари черепно-мозкових нервів, що забезпечують іннервацію дихального апарату. 19) Назвіть пари черепно-мозкових нервів, що забезпечують іннервацію голосового апарату. 20) Назвіть та опишіть вправи для дослідження рухливості язика. Опишіть симптоми, які вказують на його порушення. 21) Назвіть та опишіть вправу для дослідження рухливості язичка. Опишіть симптоми, які вказують на його порушення. 22) Назвіть та опишіть вправи для дослідження рухливості нижньої щелепи. Опишіть симптоми, які вказують на її порушення. 23) Назвіть та опишіть вправи для дослідження рухливості губ. Опишіть симптоми, які вказують на їх порушення. 24) Назвіть та опишіть вправи для дослідження вдиху. Опишіть симптоми, які вказують на його порушення. 25) Назвіть та опишіть вправи для дослідження видиху. Опишіть симптоми, які вказують на його порушення. 26) Назвіть та опишіть завдання для дослідження орального кінестетичного

- пракису. Опишіть симптоми, які вказують на його порушення.
- 27) Назвіть та опишіть вправи для дослідження пальцевого кінестетичного пракису. Опишіть симптоми, які вказують на його порушення.
- 28) Охарактеризуйте різні види масажу, які застосовують для корекції порушень артикуляційної моторики.
- 29) Охарактеризуйте дихальні вправи. Опишіть їх у відповідності до ступеня складності при виконанні.
- 30) Охарактеризуйте умови для проведення логопедичного масажу.
- 31) Опишіть інструментарій для проведення масажу.
- 32) Назвіть типи порушення артикуляційної моторики.
- 33) Опишіть руховий обмежуючий тип порушення артикуляційної моторики.
- 34) Опишіть активно-руховий тип порушення артикуляційної моторики.
- 35) Опишіть руховий регуляційний тип порушення артикуляційної моторики.
- 36) Опишіть чутливий кінестетичний тип порушення артикуляційної моторики.
- 37) Назвіть артикуляційні позиції базові для формування звуків мовлення.
- 38) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Трубочка» при обмежуючо-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 39) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Качечка» при обмежуючо-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 40) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Парканчик» при обмежуючо-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 41) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Парканчик» при обмежуючо-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 42) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Лопата» при обмежуючо-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 43) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Гірка вверху» при обмежуючо-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 44) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Язичок вверху» при обмежуючо-руховому типі порушення артикуляційної моторики при наявності зниженого блювотного рефлексу.
- 45) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Посмішка» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 46) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Трубочка» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 47) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Качечка» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 48) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Оскал» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 49) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Парканчик» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 50) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Лопата» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 51) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Кішечка сердиться» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 52) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Гірка внизу» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 53) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Гірка вверху» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 54) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Голочка» при активно-руховому типі порушення артикуляційної моторики.
- 55) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Посмішка» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.
- 56) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Трубочка» при

	<p>руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>57) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Качечка» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>58) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Оскал» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>59) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Парканчик» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>60) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Лопата» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>61) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Кішечка сердиться» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>62) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Гірка вниз» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>63) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Гірка вверху» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>64) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Голочка» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики.</p> <p>65) Діагностика та методика формування артикуляційної позицій «Язичок вверху» при руховому-регуляційному типі порушення артикуляційної моторики при наявності підвищеного блювотного рефлексу.</p>
<p>Рекомендована література (основна, допоміжна, інтернет-ресурси)</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кучерак І., Соха Н. Логопедичний масаж у системі логокорекційної роботи з подолання псевдобульбарної дизартрії у старших дошкільників. <i>Pedagogical Sciences Theory and Practice</i>. 2023. 12 (19). С 40-44. https://surl.li/vfwgif 2. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкіна. Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. 128 с. https://kdrpm.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/80/2023/03/lohopedychnyj-masazh.pdf 3. Логопедичний масаж: конспект лекцій з дисципліни «Логопедичний масаж» для здобувачів спеціальності 016 Спеціальна освіта Ч.П. / укладач О.І.Чекан, Н.Ю.Юрса, І.В.Гутій - Мукачєво : МДУ, 2022. – 37 с. (др.арк.1.8). https://surl.li/kqzrjx 4. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. URL: https://lib.iitta.gov.ua/5850/1/%D0%9B%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BF_%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B6_%D0%A0%D1%96%D0%B1%D1%86%D1%83%D0%BD.pdf
	<p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гаврилова Н., Платаш Л. Методика формування артикуляційної моторики у дітей зі стертою формою дизартрії (індивідуально-зорієнтований підхід). Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. Вип. 20. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. С. 14-34. http://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/339706/327829 (Фахове видання) 2. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с. http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6637/Havrylova-N.S.-Porushennia-fonetychnoho-boku-movlennia-u-ditei.pdf?sequence=1&isAllowed=y 3. Давибіда Н. О., Попович Д. В., Безпалова Н. М., Довгань О. М., Коваль В. Б., Вайда О. В., Черній Ю. М. Масаж та лікувальна фізична культура як засоби фізичної реабілітації при різновидах сколіозу в дорослих та дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Здобутки клінічної і

- експериментальної медицини. 2019. № 2. С. 119–124.
<https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/zdobutky-eks-med/article/download/10380/9940/39059>
4. Дегтяренко Т. Нейрологопедичний підхід у діагностиці та корекції тяжких порушень мовлення у дітей дошкільного віку. Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 1. С. 38-46.
<https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2016-8-doc/2016-8-st7>
  5. Мілевська О.П. Поняття «дисфазія»: аналіз наукових розвідок // Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 7 листопада 2025 р. / за ред. Т.О. Докучиної, відп. секретар О.І. Дмитрієва. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. С.248-252.
<https://surl.li/pjpmjk>
  6. 1. Мілевська О.П. До проблеми пропедевтики фонетико-фонематичних умінь у старших дошкільників. *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. Вип. IV. С. 475–485. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5353/1/2011_14_Copy.pdf
  7. Мілевська О.П. Вивчення фонетичних умінь у молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка і психологія* : зб. наук. праць. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. № 27. С. 130–135.
<https://surli.cc/bqefgi>
  8. Мілевська О.П. Психофізіологічні аспекти корекції акустико-артикуляційних диференційовок у старших дошкільників. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка і психологія* : зб. наук. праць. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. № 28. С. 141–147.
<https://surl.li/umufmj>
  9. Мілевська О.П. Звуко-складова структура слова: специфіка діагностичного інструментарію логопеда. *Формування сучасних педагогічних технологій та освітніх систем*. Матеріали II наук.-практ.конф. (м. Запоріжжя, 4-5 грудня 2020 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2020. С. 87-91
<http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/47dec2020/23.pdf>
  10. Мілевська О.П., Прибиш В.С. Особливості вивчення фонетико-фонематичних умінь у молодших школярів з порушеннями зору. *Scientific achievements of contemporary society: Proceedings of the 5th International scientific and practical conference*. Cognum Publishsing House. London, United Kingdom. 2024. Pp. 475-483. <https://surl.lu/xsqgci>
  11. Мілевська О.П. До проблеми науково-методичних аспектів логопедичної роботи з розвитку засобів просодики у дошкільників // *Спеціальна освіта: проблеми та перспективи. Тези за матеріалами 16 Міжнародної науково-практичної конференції 18-19 квітня 2024 р.* / за ред. О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський. Видавець Ковальчук О.В. 2024. С.158–162.
<https://surl.li/ofxhug>
  12. Спеціальна неврологія. Модуль 2 : навч.-метод. посіб. для аудиторної та самостійної роботи студентів IV курсу мед. фак.. вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, М. М. Гуйтур. 2ге вид. доопр. Запоріжжя, 2016. 159 с. <https://surl.li/rbogll>
  13. Лопатинська Н.А. Нейростимуляційні технології у логопедичній практиці з дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2020. №3(24).

<https://surl.li/bgxdmb>

Інтернет джерела:

Мартинюк О.Л. Використання логопедичного масажу в корекції артикуляційних розладів. <https://vseosvita.ua/library/metodicnij-posibnik-vikoristanna-logopedicnogo-masazu-v-korekcii-artikulacijnih-rozladiv-289391.html>

Інтернет-ресурси:

1. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського. – Режим доступу до електронних ресурсів - <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Пошукова системи Інтернет. – Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.google.com.ua/>
3. Пошукова системи Інтернет. -- Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.yandex.ua>